

Novellaelemzési szempontok

SZEMPONT	MAGYARÁZAT		
A SZERZŐ ÉS A MŰ HÁTTERE	A <i>szerező</i> életrajzi adatai és a mű esetleges kapcsolódási pontjai (történelmi vagy alkotói korszak, születési hely, fontos tartózkodási hely, filozófiai, világnézeti, politikai háttér...) A <i>novella</i> keletkezési ideje (esetleg helyszíne, ha fontos), helye az életműben, ha érdekes, akkor a kortársak és az utókor megítélése, egyéb fontosabb részletek, ha szükséges...		
CÍM	Típusa: témát (témajelölő), időt (időszakot), helyszínt, szereplő(ke)t, kulcsfogalmat, egy motívumot (motivisztikus), nevet megjelölő cím, jelképes vagy konkrét dologra mutató, esetleg ellentétet vagy szándékos elterelést jelentő cím. Van-e a címnek jeletésváltozása vagy -többlet a szöveg előrehaladtával, nyer-e új/más értelmet a cím a novella végére?		
MŰFAJ	Megfelel-e a novella a műfaji elvárásoknak, kilép-e a határaiból valamerre, ha igen, mivel? Klasszikus, tiszta műfaji jellemzői vannak-e, vagy valamilyen más műfajjal való rokonsága is megtalálható a szövegben (pl.: rímek, dramatikusság párbeszéd stb...)		
TÍPUS	Lélektani, metszet-, példázat, életkép, karcolat, humoreszk, anekdotisztikus, groteszk, paródia, abszurd. Önálló novella, vagy novellaciklus része?		
TÉMA	Történelmi, mitológiai, meseszerű, társadalmi, politikai, szerelmi, családi, gyermekfejlődési, visszaemlékező, természeti, vidéki/városi élet...		
SZERKEZET	Egy vagy több szálon futó történet, epizódok hiánya vagy megléte, lineáris vagy változó idősíki szerkezet, keretes szerkezet. Bevezetővel, vagy „ <i>in medias res</i> ” indul? Párhuzamok, ellentétek, fokozásos kibontakozás vagy klasszikus drámai szerkesztés (<i>bemutató, bonyodalom/konfliktus, fordulat(ok), kibontakozás, csúcspont, végkéjfelet/megoldás</i>). Tagolás, a tagolás szerepe a cselekmény szempontjából, arányok, szimmetria/aszimmetria... Párbeszéd vagy leíró jelleg. Egységes szerkezet, vagy hosszabb lírai/leíró betétek szakítják meg?		
STÍLUS ÉS NYELVEZET	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; border: none; vertical-align: top;"> <p style="text-align: center;">Stílus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>romantikus</i>: túlzó, kontrasztos karakterek, fordulat, érzelmes, folklorisztikus, egzotikus elemek... - <i>realista</i>: valóságközpontú, árnyalt, a fekete-fehér karakterek hiánya, köznapi elemek... - <i>naturalista</i>: a realistánál durvább részletek, gyakran orvosi, pszichológiai megközelítés... - <i>impreszionista</i>: erős hangulatiság, nosztalgia... - <i>groteszk, abszurd, szürrealis, parodisztikus</i>... <i>Egyedi stíuselemek</i> – ha vannak... </td> <td style="width: 50%; border: none; vertical-align: top;"> <p style="text-align: center;">Nyelvezet:</p> <p>választékos, modoros, hétköznapi, közönséges, népies, rétegnyelvi (pl. argó vagy szleng), archaizáló...</p> <p style="text-align: center;">Hangnem:</p> <p>patetikus, ünnepélyes, komor, melankolikus, elégikus, nyomasztó, tárgyilagos, közvetlen, anekdotázó, ironikus, gúnyos...</p> </td> </tr> </table>	<p style="text-align: center;">Stílus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>romantikus</i>: túlzó, kontrasztos karakterek, fordulat, érzelmes, folklorisztikus, egzotikus elemek... - <i>realista</i>: valóságközpontú, árnyalt, a fekete-fehér karakterek hiánya, köznapi elemek... - <i>naturalista</i>: a realistánál durvább részletek, gyakran orvosi, pszichológiai megközelítés... - <i>impreszionista</i>: erős hangulatiság, nosztalgia... - <i>groteszk, abszurd, szürrealis, parodisztikus</i>... <i>Egyedi stíuselemek</i> – ha vannak... 	<p style="text-align: center;">Nyelvezet:</p> <p>választékos, modoros, hétköznapi, közönséges, népies, rétegnyelvi (pl. argó vagy szleng), archaizáló...</p> <p style="text-align: center;">Hangnem:</p> <p>patetikus, ünnepélyes, komor, melankolikus, elégikus, nyomasztó, tárgyilagos, közvetlen, anekdotázó, ironikus, gúnyos...</p>
<p style="text-align: center;">Stílus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>romantikus</i>: túlzó, kontrasztos karakterek, fordulat, érzelmes, folklorisztikus, egzotikus elemek... - <i>realista</i>: valóságközpontú, árnyalt, a fekete-fehér karakterek hiánya, köznapi elemek... - <i>naturalista</i>: a realistánál durvább részletek, gyakran orvosi, pszichológiai megközelítés... - <i>impreszionista</i>: erős hangulatiság, nosztalgia... - <i>groteszk, abszurd, szürrealis, parodisztikus</i>... <i>Egyedi stíuselemek</i> – ha vannak... 	<p style="text-align: center;">Nyelvezet:</p> <p>választékos, modoros, hétköznapi, közönséges, népies, rétegnyelvi (pl. argó vagy szleng), archaizáló...</p> <p style="text-align: center;">Hangnem:</p> <p>patetikus, ünnepélyes, komor, melankolikus, elégikus, nyomasztó, tárgyilagos, közvetlen, anekdotázó, ironikus, gúnyos...</p>		
HELYSZÍN	Hol, hány helyszínen játszódik a történet, van-e szerepe a helyszíneknek a mondanivaló kifejezésében? Milyen a novella térbeli arányainak szerkezete? Mennyire konkrét a helyszínek meghatározása? Találunk-e jelképes üzenetet a helyszín megválasztásában? Fiktív vagy valós helyszíne(ke)n játszódik?		
IDŐ	Mikor játszódik a történet, találunk-e jelképes üzenetet a kor megválasztásában, mennyi időt ölel fel a cselekmény időtartama, van-e szerepe a történelmi háttérnek a mondanivaló kifejezésében? Milyen a novella időbeli arányainak szerkezete? Mennyire konkrét az időtartamok meghatározása? Egy vagy több idősíkon játszódik a történet? Fiktív vagy valós időben játszódik?		
CSELEKMÉNY	Kalandos, hétköznapi, fantasztikus, balladaszerű, eseménydús, szerteágazó, egyetlen eseményre koncentráló, esetleg összefüggő cselekmény nélküli? Lassan vagy gyorsan halad előre a történet? Leírása részletező, aprólékos, tömör, elnagyolt, terjengős vagy szűkszavú? Feltáró vagy inkább elhallgató jellegű a cselekmény kibontakoztatása? A befejezés: tanulság, csattanó, lezárt vagy nyitva hagyott, esetleg többféleképpen értelmezhető?		
ELBESZÉLŐ	E/1 vagy E/3 típusú vagy mindentudó (omnisciens) narrátor, megjelenik a szövegben (nézőpontos, nézőpontváltó), vagy kívülről tudósít, kiszól a műből, megszólítja az olvasót, rejtett/direkt véleményalkotó, vagy nem kommentál (objektív v. tárgyilagos), azonosuló, saját álláspontot tartalmazó belső monológot is leíró...		
SZEREPLŐK	Fő- és mellékszereplők száma, narrátoron keresztül vagy saját megnyilvánulásuk alapján, reális vagy irreális személyiségjegyekkel, pontos vagy elnagyolt, lélektanilag kidolgozott vagy csak vázlatos ábrázolás, egységes, vagy csak a fontosabb szereplőkre koncentrált bemutatás? Kévs- vagy többszereplős, esetleg egyszereplős? Kínál-e azonosulási lehetőséget valamelyik szereplővel, van-e főszereplő, a főszereplő pozitív vagy negatív, meg lehet-e ezt állapítani a szövegből?		
MOTÍVUMOK, SZIMBÓLUMOK	Jelképek, szimbolikus tárgyak vagy helyszínek, ismétlődő események, áthallások más irodalmi műből, rejtett utalások, idézetek...		
SAJÁT ÉRTELMEZÉS	Szubjektív benyomások, világkép, értékrend, saját értelmezés, összehasonlítás más művekkel...		